

II, B, 27.832, c

Štev. I. in 2. v Ljubljani dne 1. januarja 1871.

Leto II.

Izhaja
vsaki mesec na
2 polah in velja
v Ljubljani
za celo leto
4 gld.,

PRAVNIK

slovenski.

po pošti pa
4 gld. 20 kr.;
za pravoslovce
in narodne
učitelje samo
2 gld. 20 kr.

List za pravosodje, upravo in državoslovje.

*Budnim pravica.**Vigilantibus jura.*

Izdavatelj in vrednik **dr. J. R. Razlag**, odvetnik.

Novo leto.

Tudi v pravnem življenju je včasih nastop novega leta važen in pri nas posebno, ker še ni vse tako vredjeno, kakor bi moralo biti v pravni državi. Pričakujejo se torej še vsi pravice potrebne premenbe od vsakega novega leta, da tudi mi pridemo enkrat tamo, kjer že so drugi narodi, kateri uživajo vse svoje pravice v polni izmeri, kakor to zahteva napredek sedajnega stoletja in razvoj narodov v duševnem in gmotnem obziru. Naš narod še se žalibog vedno ima potegovati za tiste prvotne pravice, brez katerih se ne more trditi, da narod živi in gotovo se bodo naši potomci čudili, koliko časa in truda je trebalo za doseg tega, kar se tako rekoč samo po sebi razumeva. Naš narod se ima namreč boriti za obstanek svoj, kateri mu je vendar po božji pravici in po osnovnih državnih postavah zagotovljen in med pogoje tega spada raba njegovega lepega jezika, kterega se, ako ravno z nekaterimi premenami, poslužuje v našem cesarstvu 18 milijonov Slavenov in kterega govori še drugih 70 milijonov na svetu. Njegov jezik je torej sveta lastnina velikanškega naroda v Evropi, ki se gledé na obilnost besed in na

umetnost stroja in sloga sme z naj bolj razvitimi jeziki učenih starodavnih Grkov in Rimljanov meriti. „Pravnik“ torej tudi prinaša izborni množici svojih bralcev kolednico, sicer ne v vezani besedi, v ubranih stihih, temuč v prostih stavkih sledečega resnobnega zapopadka.

V glatkem slovenskem jeziku že izhaja 22. leto državni zakonik, v sladkem maternem jeziku imamo razun reda državljanske pravde ali sodnjega postopnika že do 18 let vse postave, ki se tičejo našega premoženja, naše osobne svobode in vsega, kar je človeku na tem svetu milo in drago, ker se v njem tudi oznanuje božja beseda; naše slovstvo že ni tako neznatno, da bi je kateri ošaben velikan mogel na enkrat „pod pazuo odnesti“, naš jezik se gladko in lahko piše in narod je že precej podučen v navadnih vednostih, ktere so potrebne za vsakdanje življenje; torej pričakujemo od novega leta, da se bode v njem našemu narodu v vsakem obziru pravica v polni izmeri deliti začela, kakor to nahajamo pri vseh drugih sosednih narodih in kakor to zahteva zdrava pamet, ako se ne namerava zadušiti vse, kar je narodu treba za živobitje, ampak da se more naravno razvijati in postati ravnopraven brat med svojimi ravnopravnimi sosedi v cesarstvu. Da ne tratimo dalje besed, recimo naravnost in brez vseh ovinkov: mi pričakujemo od novega leta popolno narodno ravnopravnost, nič več in nič manje, temuč to, kar že vsi drugi narodi zauživajo, ki ne prebivajo na Turskem. Zdrava ravnopravnost zahteva pred vsem rabo narodnega jezika v javnem življenji in v tem obziru imajo naši sodniki, uradniki in pravniki sploh deloma že starodavne, pa še sedaj veljavne postave, deloma tudi novejše, ako bi se stare bile pozabile. Poglejmo si lepo vrsto teh veljavnih postav in predpisov, kterih resnobno in vestno izpeljavo pričakujemo v novem letu.

Red državljanske pravde od leta 1781., ki še je sedaj v polni veljavnosti, veva v §. 13. to le: „Obe (pravdni) stranki, kakor tudi njuni zastopniki se imajo v svojih govorih

(pravdnih spisih) posluževati navadnega deželnega jezika“. Dodan k temu postavnemu predpisu je bil Najvišji sklep od 27. aprila 1835. razglašen z dvornim dekretom od 22. decembra 1835, št. 109, ki se glasi: „1. Stranke imajo vsem pismom ne spisanim v sodnijskem ali katerem izmed deželnih jezikov, ki bi se imele rabiti pri sodnji v prepirnih in nepripirnih rečeh, prilagati poverjene prestave v sodnijski jezik ali v katerega izmed deželnih jezikov 7. V javne (zemljiščne, deželne, rudarske) bukve se vpišujejo pisma, ki niso spisane ne v sodnijskem in ne v katerem deželnem jeziku, v prestavi in po mogočnosti tudi v jeziku izvirnika“. — Da so deželni jeziki tisti, ki se govoré v dotičnih sodnijskih in upravnih okrajih in v katerih se izdaja državni zakonik in deželno-vladni listi, je nedvomljivo že vsakemu znano. — Na dalje veleva §. 165. istega postopnika: „Vsaka priča (svedok) se ima zaslišati, ko niso pričujoče stranke in sopriče; povedbe pa se imajo, kolikor je mogoče, z njihovimi lastnimi besedami zapisovati in vsaki po dokončanih izpovedbah za prebranje dati ali pa se ji naj vsaj predberejo ter jih naj podpiše“. §. 166. pa ukazuje: „Ako priča med predbranjem svojo izpovedbo nekoliko premeniti ali ji kaj pristaviti hoče, se ima to zaznamovati konečno ravno z njenimi lastnimi besedami; izpovedba sama pa se ne sme ne premeniti, ne ji kaj pristaviti“. Vsi komentatorji trdé, da se tukaj brez dvombe govori o navadnih deželnih jezikih in da je tako imenovani „sodnijski jezik“ une po krivem spodrinil, ker so tudi srednje in višje šole bile enostransko osnovane. Vendar še le leta 1848. je zbudjena ljudska svoboda na beli dan spravila „Okrožnico c. kr. notranje-avstrijsko-primorske presodnije“, ki se takole glasi: „Visoko c. kr. ministerstvo za pravosodje je z dekretom od 26. junija 1848., št. 1258 tej c. kr. višji sodnji na poročilo od 18. maja 1848., št. 6452 gledé na službeno rabo slovenskega jezika naložilo zaukazati sodnijam,

da imajo pisma, ki se za stranke sestavljajo, na zahtevanje v slovenskem jeziku spisovati, dalje da se sicer sodnijski odloki kakor dosihmal imajo v nemškem jeziku spisovati, da se pa strankam na zahtevanje prestava v slovenskem jeziku brez stroškov mora izdajati, kar se vsem nižjim krajnim sodnijam naznanja, da se potem ravnaajo. V Celovci dne 6. julija 1848^a. — Red kazenske pravde od leta 1853. veleva v §§. 123. in 184., da se zapisniki prič in obdolženega imajo spisovati v njih jeziku, sicer je službeno dejanje neveljavno ali nično, in dokler ni bilo pri višji in najvišji sodnji slovenskega jezika zmožnih poročevalcev, se je opravljati imelo dolgočasno prestavljanje izvirnih zapisnikov, kar je že sedaj popolnoma nepotrebno, ker je pri teh visokih sodiščih že nekaj tudi v tem obziru sposobnih svetovalcev, kakor bi sploh vsaki višji sodnik moral vsaj dva deželna jezika popolnoma znati. C. kr. pravosodno ministerstvo je dne 17. marca 1862. in 5. septembra 1867. pozornost sodnij obrnilo na enake potrebnosti in precej odločno ukazalo, da se jim ima pri vsaki priliki zadostovati. Osnovne državne postave od 21. decembra 1867, št. 142 drž. zakonika pa imajo glasoviti člen 19.: „Vsi narodi države so ravnopravni in vsaki narod ima nedotekljivo pravico do varovanja in razvijanja svoje narodnosti in svojega jezika. Država pripoznava ravnopravnost vseh deželnih jezikov v učiliščih, uradih in javnem življenji“. — Na podlagi teh jasnih postavnih določil in z obzirom na glasno zahtevanje v samosvest zbujenega naroda in gledé na enako ravnanje pri vseh drugih izobraženih narodih je ces. vlada izdala ostre naredbe, kakor na Kranjskem dne 14. januarja 1870., št. 69, v kateri se podredjeni uradniki odločno opominjajo, v obroku tekočega leta 1870. slovenskega jezika se popolnoma tudi pismeno naučiti, kar bode tem lažej, ker je ta večidel njih materinski jezik, in okrožnice od 21. julija 1870., št. 962 in od 24. julija 1870., št. 856 žugate zanikernim celó z disciplinarno preiskavo. —

C. kr. višja deželna sodnija v Gradci pa je ravnokar pri-skrbela za vse slovenske sodnije na Štirnem, Kranjskem in Koroškem do 50 različnih tiskanih obrazcev zapisnikov, od-lokov in dekretov, torej nas napolnuje vesela nadeja, da se bližamo s hitrimi koraki narodni ravnopravnosti. Ta tudi zahteva dobro vredjenih nižjih, srednjih in višjih učilišč, da se duševni bogati zakladi podučljivega naroda obelodanijo in da se množi vsestranski napredek od leta do leta, dokler ne do-spe narod do vrhunca omike in ljudske sreče. Naš narod ima torej vso pravico, zahtevati domače, po načelih ukoslovja osnovane učilišča, na katerih podučujejo z veseljem naj boljši učitelji, katerih imamo skoraj poldrugo stotino, razkropljene na splošnje obžalovanje po vseh kotih cesarstva.

Naj torej padejo že enkrat kratke verige ozkosrčnosti in naj se izroči nadejopolna slovenska mladina učenim domači-nom in plod takega blagodejnega postopanja bode zauživala naša ožja in širja domovina, kterima je treba duševnega na-predka na vse strani. Po tem pađe tudi osumba, da sloven-ski narod nasprotuje zdravemu razvitku, da ga oklepajo spone duševne teme in enostranske sebičnosti na škodo človeške vseobčne svobode. Narod naš slovenski je mlad, nepokvarjen, bogatih dušnih zmožnosti, ki se bodo najlepše razvijale pod milim solncem prave svobode; njemu je treba vsestranskega na predka, in ta je tudi velikoletna skrb njegovih najboljših sinov. Na delo torej pogumno in stanovitno! Ako bodo vsi stanovi hiteli za tem blagim namenom in se vzajemno pod-pirali, se zljajšajo vse težave in odstranijo vsi napotki dušev-nega razvoja in gmotnega blagora ter bode vladala občna sreča, vsestranska zadovoljnost in zaupanje, ker narodno ravnoprav-nost sledi sporazumljenje, pomirenje in združenje vseh za dosego vzviženih namenov v ustavni državi, naši staročestni skupni domovini. Iz globočine svojega srca torej želimo in zanesljivo pričakujemo v novem letu prvi pogoj pravega napredka: — **narodno ravnopravnost.**

O porabi.

I. Občni pojmi.

Temelj ali glavno bitje cele narave je: stvarjati, rabiti, porabiti. Človeško življenje se stvari, rabi in porabi. Vse, kar človek stvari ali proizvede, t. j. vsaka stvar je zato, da se rabi in v rabi porabi. Stvarjenje, raba, poraba je tedaj večni kolobar, v katerem se vse vrti. Svrha vsemu človeškemu trudu in delu je proizvesti stvari, jih rabiti in porabiti. Poraba je vsemu zadnja svrha, opazujmo jo zato natančno.

Naj poprej nam je treba se s pojmom soznaniti: kaj je poraba? Stvarjenje ali proizvedenje proizvede stvari ali izdelke in jim da novo veljavo. Poraba ali konsumcija skončuje proizvode ali produkte in jim vničuje sedajno veljavo: tedaj je poraba ravno nasprotje proizvedenju ali produkciji je pozitiven in konsumcija negativen faktor. Pa dasiravno je konsumcija negativen faktor produkciji, s tem ko eno stvar porabimo, stvarimo drugo. S porabo tedaj ne vničimo tvarine same po sebi, temoč le spremenimo jo: spremenimo njeno podobo, odvezemo ali vničimo ji eno ali več lastnosti in jo tako storimo, da je večje ali manjše, ali po razmerah ne več nobene veljave. — Tako n. p. če sožgemo breme drv, se tem drvom za vselej odvezeme in vniči moč ali lastnost, s katero se more toplota proizvesti. Ko se hleb kruha pojé ali v vodo vrže ali splesni, ali zgori, se kruhova korist vniči ali porabi, bodi si za kakšno drugo korist ali brez nobene druge veljave. — Kar se tedaj porabe same po sebi tiče, na tem nič ni ležeče, ako se stvari koristno ali nekoristno porabijo; v obeh slučajih se stvarjem odvezeme lastnost koristiti, kakor so mogle do časa porabe.

Pravilo je v naravi, da nam ni mogoče nobene nove vrednosti proizvesti tako, da nebi ktere prejšnje vničili. Kdor poseka drevo in ga scepje v drva ali sožaga v deske, je za vselej vničil drevo kot drevo; kdor zakolje vola za govedino,

vničil je žival, ktera je koristila za vožnjo; kdor je snel jabelko, vničil je sad in nikdo drugi se ne more nad tem več radovati.

Tako vidimo, da je poraba nekakšno zamenjevanje, z njo zamenjamo eno vrednost zato, da ali stvarimo drugo veljavo ali da zadostimo svojim željam, kar mislimo več vredno kakor prejšno vrednost, ktero vničimo.

Poraba more biti različna:

1. takošna, da se porabi delo ali kapital, n. p. ako kupim za 5 gld. javorovega lesa in plačam mizarju 5 gld., da mi mizo naredi: tukaj porabim 5 gld. kapitala in 5 gld. dela; če bi bil mizo si sam naredil, bil bi porabil svoje delo. Ko človek ravno toliko za življenje potrebuje, kadar dela, kakor kadar ne dela, tedaj kdor en dan prazno preživi, porabi za en dan dela.

Prazniki so po takem v razmerah brezuspešna poraba, t. j. izguba vrednosti tolikega posvetnega dela, kolikor časa zavzemajo. Korist, ktero poraba da, se ima meriti po slednjem dobičku, ki se doseže;

2. je poraba ali popolna ali nepopolna.

Včasih, kadar se je ena vrednost porabila, še druga velevažna ostane, n. p. kakšen kotel je na dnu že tako prežgan, da ni več za rabo, pa tvarina, iz ktere je, še zato ni za nič, baker ali železo še zato ima svojo vrednost.

Tako kadar obleka je že celo obnošena in kot obleka nič več ne velja, še cunje za papir vrednost imajo. Nasproti pa, ako zastrelimo ali sožgemo strelni prah, ali kadar snemo kos kruha in popijemo vrč vina, tu je popolna poraba. Vidi se znameniti razloček med popolno in nepopolno porabo; naj večje pozornosti je treba za dobro mero pri popolni porabi, da se ji ne pridruži nezumno razsipanje in gola poguba;

3. poraba je ali povoljna ali nepovoljna.

Povoljna je poraba kadar pogubimo kakšno veljavo z namenom, da dosežemo ktero drugo zadnjo svrho; nepovoljna je, kadar se veljava pogubi po kakšni nesreči. Kup drv

n. p. bi se sožgal, da se ali kakšna soba согреje ali pri njih kuha in peče, ali pa nasproti da so na kupu se po nesreči spepelile: sožgale so se drva, veljava se je vničila v obeh slučajih, samo svrha je bila različna.

Poleg nesreče in nezgode, po kateri se stvari celó zrabiti in vničiti morejo, je znano, da po navadnih naravnih pravilih vse ob času gine. Ako se pusti seno nespravljeno na travniku, žetva na njivah, platno in obleka na mokrem, da strohni, železo da zrjavi i. t. d., to ravno tako v nič gine, kakor da bi bilo po nesreči zgorelo.

Ko je vedno spremenjanje v naravnih zakonih stalno pravilo, ko se po porabi ene stvari druga več ali manj veljavna proizvede: tedaj mora človek vedno na to paziti, da se mu ničesar tako ne porabi ali prestvari, kar bi mu potem manjše veljave ali koristi bilo. Človek lahko postane vbožen in reven samo zato, ker je po otročje neskrben in lehkomislen; ni treba, da bi bil še zapravljiv in razuzdan, ali kako drugače nečednosten.

4. Poraba je ali nagla ali počasna. Poraba n. p. drv za kurjavo je nagla; poraba sekire pa, s katero so se drva sekale in cepale, je počasna: gotova je vendar poraba v obeh slučajih. Zato pa je treba vselej v obzir jemati pri stroških na to, so li stvari takšne, da se hitro ali počasno porabijo, ker po tem se ravna njihova veljava. Ako si postavim mlin in ga polnih 10 let rabim, tedaj mlin, ko se je 10 let že rabil, gotovo toliko več ne velja, kakor je veljal, ko je bil nov. Takšna razmera je s pohištvom, z orodjem i. t. d.

Namera, s katero stvari porabimo, je dvojna: ali zato, da s porabo ene stvari drugo, ktera je večje veljave, načinimo, ali da kakšni želji in slasti zadostimo, t. j. da si življenje s tem prijetnejše storimo.

1. Poraba z namenom veljavo pomnožiti je n. p. ko kmet porabi seme, gnoj in orodje in delo, zato da si s tem pripravi obilo žetvo. Volna se sprede, preja se stče, platno ali sukno se zreže in v obleko prenaredi, i. t. d. je brez števila

primerov, kako se ena veljava porabi zato, da se druga stvari.

2. Poraba z namenom, da željam ali slastim zadostimo, tudi je različna: nekatere teh želj so telesne potrebe, namreč živež, obleka, streha in kar je drugih takšnih potrebščin za življenje, zdravje in vgodnost.

Druge želje so sopet gole slasti brez obzira na korist, kakor n. p. slastne jedi in pijače, lišpna obleka i. t. d. Nekterim našim željam se zadostuje z duševno zabavo ali radostjo, nekterim s tem, da kaj dobrega storimo i. t. d.; veljava se porabi in vse, kar tukaj ostane, je vgodnost, katero je poraba zadala.

Ta dva načina v porabi se v obče ne slagata.

Poraba zavolj reprodukcije navadno ni s posebno vgodnostjo spojena: kar nam ona da, je dobiček, profit, ali sredstvo si vgodnosti in prijetnosti na kakšen drugi način dobiti. Nasproti pa je poraba za poželenje in slasti navadno (ne zmirom) cela izguba: ker ne da nobenega drugega dobička, nego vgodnost. Kdor 100 gld. v trgovino ali v drugo koristno delovanje vzaloži, je mogoče, da si ta kapital v par letih na 200 gld. in po časih na toliko pomnoži, da mu po tem na leto 100 gld. donaša; kdor pa 100 gl. za kakšno veselico potroši, si ta kapital tako vniči, da ga nikdar več uživati ne more. Tedaj, kadar koli nameravamo porabiti denar, treba nam pomisliti kakšna bode svrha tega ali unega načina. Lehkò prevedimo iz tega vzroke, po katerih marljivost, prava zmernost v pijači in drugih potrebščinah in željah, in strpljivost v mladosti je pot, po katerem se doide do premoženja: pri tem ko so navade zadostovati slastnemu poželenju gotovo znamenje bodoče propasti. Ni treba biti komu proroku, da pove bodočnost onemu človeku, ki se vdaja poželjivemu in razsipavnemu življenju. (Dalje sledi.)

Hudodelstvo težke telesne poškodbe.

(Spisal dr. V. Leitmaier.)

II. Ravnanje (dejanje, opuščanje*).

Zunajna izpeljava hudobnega naklepa pri hudodelstvu težkega telesnega poškodovanja je praviloma kako dejanje in sicer tako dejanje, iz kterega po njegovih naravnih nasledkih namenjeno zlo nastopiti more, katero je tedaj pripravno, da se ž njim storilčev naklep doseže. Se ve, da je pri predmetnem hudodelstvu mnogo takih dejanj, n. p. vdariti, dregniti, vsekati, streliti, vreči, daviti, rezati, suniti, praskati, zavdati itd.

Če pa je dejanje takošno, da po njegovi naravi sklenjeno ali namenjeno zlo iz njega nikdar nastopiti ne more, če je tedaj dejanje popolnoma nepripravno, da bi se hudobni naklep izpeljal, potem se o hudodelstvu ne more govoriti, da si ravno ni manjkalo hudobnega naklepa; n. p. Janez dene Jožefu v sovražnem namenu sladkora v juho, mislé, da ima mišnice. Tako dejanje je sicer nenravno in bi je mogla tudi kaznovati policijska oblast, pa kaznjivo dejanje po kazenski postavi ni. Ravno to bi bilo, ko bi storivec iz nevednosti porabil kako popolnoma nepripravno sredstvo, n. p. na mestu trobelike, peteržilj.

Prav dvomljivo je vprašanje, jeli se more to hudodelstvo doprinesti z opuščanjem?

Pravniki, ki trdé, da to ne gre, opirajo svoje mnenje na to, da sta si po navadni rabi besed izreka „delati“ (handeln) in „opuščati“ (unterlassen) nasprotna in da tudi naša postava, n. p. v členih 1, 2, 335, 337 i. t. d. ta razloček priznava, da po tem takem hudodelstvo težke telesne poškodbe se ne da doprinesti z opuščanjem, ker §. 152. k. p. izrekoma predpisuje kako delanje. Izvirni nemški tekst namreč pravi: „Wer auf eine solche Art handelt“ (Kdor tako dela).

*) O hudobnem naklepu gledè na to hudodelstvo se je govorilo v 13. in 14. listu »Pravnika« leto I.

Mi pa mislimo, da se vprašavno hudodelstvo tudi z opuščenjem doprinesiti ali poskusiti more in opiramo svoje mnenje na sledeče razloge:

1. Kar navadno rabo besed zadeva, obsega izrek „delati“ (handeln) večkrat tudi pomen opuščati, to se pravi: izrek „delati“ se da tudi rabiti v onih primerljajih, v katerih je kdo kaj opustil. N. p. ako Janez vidi, da njegov sosed v vodo pada in mu ne pride na pomoč, se lahko reče, da Janez ni lepo delal ali ravnal.

2. V kazenski postavi izrek „delanje“ (dejanje, ravnanje) mnogokrat obsega tudi opuščanje“. Tako pravi §. 2. črka *c*, da se dejanje ali opuščanje ne pripisuje za hudodelstvo, če je delo v kaki zmotjenosti misli, v kateri se storivec ni zavedal svojega dejanja, doprinešeno bilo. Noben pa ne more dvomiti, da delo se tudi takrat ne pripisuje za hudodelstvo, kadar se storivec ni zavedal svojega opuščanja. To se tudi najde v §. 2. črke *d*, *e* in *f*. §. 8. k. p., ki govori o poskusu, veli: „da se je le hudobnež lotil kakega dejanja. O opuščanju ni govora in vendar je jasno, da je poskus tudi pri takih hudodelstvih mogoč, ktere izhajajo iz kakšnega opuščanja.

3. §. 139. k. p. govori o detomorstvu. Detomorstvo je tudi umor in zavolj tega se ozirajo tudi splošne določbe umora (§. 134. k. p.) na to vrsto umora. Omenjeni člen pa velja: „kdor tako ravna“, in vendar se ta mati detomorstva zakrivi, ki svojega otroka pri porodu umreti pusti, ker mu nalašč pri rojstvu potrebne pomoči ne da. Ker tedaj postava priznava umor po opuščanju, mora tudi hudodelstvo težke telesne poškodbe z opuščanjem postavno mogoče biti, kajti težka poškodba in umor sta ednaka zastran zunajne izpeljave naklepa, to je zastran ravnanja in se le razločita v hudobnem naklepu in izidu.

4. Po §. 335. k. p. se ima vsako dejanje ali opuščanje, o katerem storivec ali opustivec že po njegovih naravnih nasledkih ali po njegovih posebnih razmerah sprevideti za-

more, da utegne kako nevarnost za življenje, zdravje ali telo napraviti, ali povekšati, če je iz tega nastopila težka telesna poškodba ktereга človeka, kaznovati kakor prestoppek, takrat pa, če je nastopila smrt, kakor pregrešek.

Ta člen v misli ima, da storivec ali opustivec ne ravna iz hudobnega naklepa, ampak iz nemarnosti, neprevidnosti, nepazljivosti, brez da bi bil sklenil ali hotel zlo, ki je iz njegovega dejanja ali opuščanja nastopilo. Tako težko poškodovanje ali usmrtenje izvira iz pregrehe (ex culpa), ne iz hudobnega naklepa (ex dolo). Ako je tedaj kako opuščanje, ki svoj vzrok ima v kaki pregrehi (in culpa), pregrešek, oziroma prestoppek, ne more ednako opuščanje, če je bilo zlo sklenjeno in namenjeno od opustivca, ednako kaznivo dejanje biti, ali z drugimi besedami, ako še tisti, ki iz nepazljivosti nekaj opuščaje, koga težko rani ali ob življenje spravi, zakrivi prestopka, oziroma pregreška proti varnosti življenja (§. 335. k. p.), se mora ta, ki iz hudobnosti, namreč v namenu, koga poškodovati ali ob življenje spraviti, nekaj opuščaje človeka težko rani ali ob življenje spravi, zakriviti hudodelstva težke telesne poškodbe, oziroma hudodelstva umora.

Vzemimo nekoliko primerov. Neka pestrna, ki ima skrb nad dveletnim otrokom, pusti tega otroka, ker je jezna na njegovo mater, s hudobnim naklepom, da bi otrok po stopnicah padel in se težko poškodoval, samega ob sebi proti stopnicam iti, tako da otrok po stopnicah pade in si roko zlomi. To opuščanje ne more vstanoviti prestopka proti varnosti življenja v smislu §§. 335. in 376. k. p., kajti po teh členih se zgodi opuščanje ne iz hudobnega naklepa, ampak iz pomanjkanja pozornosti. V našem primerljeji je tedaj dejanje kaj drugega, veči kazni vrednega, namreč hudodelstvo in sicer hudodelstvo težke telesne poškodbe.

Bolničar v neki bolnišnici dobi nekega za močuhom (legarjem) bolanega v svojo skrb. Ker pa je bolnik njegov sovražnik, opusti bolničar z naklepom, da bi se bolnik prehladil in da bi njegova bolezen še bolj nevarna postala, ne-

zavednega bolnika iz izbe stopiti. Ako se more dokazati, da se je zavolj omenjenega opuščenja bolezen pohujšala in če je to pohujšanje za se vzrok težke telesne poškodbe, menim, da se bolničar ni zakrivil prestopka §. 335. k. p., ampak hudodelstva težke telesne poškodbe, ravno tako, kakor se bi bil zakrivil hudodelstva umora, ako blaznega bolnika z naklepom, da bi se ta vbil, skoz okno skočiti pusti in bolnik vsled tega opuščenja smrt stori.

Če neki čuvaj na železni cesti iz nepazljivosti pozabi, menjališče premeniti in če iz tega opuščenja nastopi težka poškodba ktereга človeka, se ima to opuščenje po §. 337. k. p. kaznovati kakor pregrešek proti varnosti življenja s hudim zaporom od šest mesecev do dveh let, in če je kdo zavoljo tega smrt storil, do treh let. Ako se pa tako opuščenje nalašč zgodi in če vtegne iz nje nevarnost za življenje, zdravje, telesno varnost ljudi ali v večji meri za tujo lastnino nastopiti, se ima tako nalaščno zanemarjenje dolžnosti kaznovati po §. 87. k. p. kakor hudodelstvo javne posilnosti. Tedaj ni dvombe, da tako opuščenje, če opustivec ima tudi hudobni naklep, da se kdo težko poškodova, vstanovi hudodelstvo težke telesne poškodbe in če mu je namen, koga s tem ob življenje spraviti, hudodelstvo umora, se ve da v takem primerljeji hudodelstvo javne posilnosti VI. primerljeja se združi s hudodelstvom težke poškodbe, oziroma s hudodelstvom umora.

Iz tega, kar smo do zdaj razlagali, izhaja, da vsako, dasiravno iz hudobnega naklepa izvirajoče opuščenje za omenjeno hudodelstvo ne zadostuje, ampak treba je, da je opustivec svojo naravno ali prevzeto dolžnost, ki jo ima po postavi izpolnovati, zanemaril, da je tedaj iz gori omenjenega hudobnega nagiba to opustil, kar bi bil imel po svoji postavni dolžnosti doprinesiti.

Paragraf 152. k. p. pravi „kdor zoper človeka tako ravna“ Tedaj je predmet hudodelstva težke telesne poškodbe človek.

Za človeka pa se le more vzeti že rojena, živeča, s človeškim značajem sprevidena stvar, tedaj niti mrlič, niti spaček, niti mrtvo povitje.

Kdor brez maternega vedenja in privoljenja plod nje-nega telesa odžene ali odgnati skuša, se tedaj ne zakrivi hudodelstva težke telesne poškodbe, ker ravnanje se ne zgodi proti človeku, temveč proti nerojenemu telesnemu sadu, ampak ta se zakrivi hudodelstva odgnanja telesnega ploda. (§. 144. k. p.) Kdor mrliča težko poškodova, se po takem ne zakrivi težkega poškodovanja, dasiravno ni vedel, da je njegov nasprotnik že mrtev bil.

Vzemimo, da štirje ktereга fanta pretepejo in da se pozve, da je ta fant že po prvem vdarci smrt storil. V tem primerljeji se ne morejo drugi, ki so se samega mrliča lotili, težke telesne poškodbe ali drugega kaznjivega dejanja zakrivi, ker ni predmeta kakšnega kaznjivega dejanja, če se ravno more dokazati, da so mu kakšno kost zlomili ali da so mu drugo težko poškodbo prizadjali.

Če pa kdo ve, da ima mrliča pred seboj in z mrličem hudo ravna, n. p. če ga brez pravice razpara, če ga tepe i. t. d., se zakrivi ta pregreška proti javnemu miru in redu po §. 306. k. p.

Kdor našega cesarja nalašč, bodi si težko ali lahko poškoduje, ali kdor kaj počne, s čemur se ima cesar na telesu, zdravji ali svobodi poškodovati, se ne zakrivi hudodelstva težke telesne poškodbe, ampak hudodelstva velike izdaje po §. 58. k. p. To je tedaj drugo hudodelstvo.

Ni treba bolj na tančno razlagati, da se tudi ta omenjenega hudodelstva zakrivi, kdor na smrt bolnega človeka ali takega, ki ima kakšno neozdravljivo bolezen, ali kdor na smrt obsojenega hudodelnika, ali blaznega ali koga, ki svojo škodo sam zahteva, ali v njo privoli, težko poškoduje, če so, se ve da, drugi postavni pogoji izpolnjeni. (Dalje sledi.)

Kupcu po izvršbini dražbi prodanega zemljišča se imajo dati tudi uni skladni deli, ktere je hipotekarni dolžnik med izvršbino obravnavo tretjim prodal.
(Dvorn. dekr. od 22. aprila 1803, št. 1139 in od 1. septembra 1798, št. 232 zb. pravos. post.)

Na posilni dražbi pred režovsko okrajno sodnijo je Amand S. grajščino Dubrovice kupil. Ko je dražba pravno moč zadobila, se je bilježniku S. naročilo, da Amandu S. kupljeno grajščino izroči. Pri izvrševanju tega naročila se je pokazalo, da je prejšni lastnik več zemljišč, ki so v cenilnem popisu zaznamovane bile, prodal in tretjim osobam že izročil. Bilježnik S. je torej, ker je Amand S. kupil grajščino sè vsem, kar k njej pripada, omenjene zemljišča posameznim posestnikom odvzel in Amandu S. v posest dal.

Na poročilo o izročitvi, ki se je pri okrožni sodnji vložilo, je ta dne 21. februarja 1868, št. 64 sledeče sklenila: Po c. kr. bilježniku S. predloženi izročilni zapisnik se sprejme s to opazko, da bi se v njem omenjene zemljišča, ki so v posesti tretjih osob (in sicer Janeza S., Samuela T. i. t. d.) v smislu dvor. dekr. od 2. avgusta 1811, št. 952 zb. pravosod. post. ne imele izročiti, ampak da se imajo omenjeni posestniki v posesti pustiti; nadalje, da se kupec sè svojimi terjatvami zastran unih zemljišč na redno pravno pot zavrne ter da se ukaže bilježniku S., ko bo ta sklep pravomočen, omenjene zemljišča dotičnim posestnikom spet v posest dati. Kajti fizična izročitev posesti se po zgoraj navedeni postavi po izvršbini poti le unim osobam nasproti dognati more, zoper ktere se je izvršba dovolila, ne pa nasproti tretjim posestnikom, zoper ktere se posestna pravica ni zadobila.

Krakovska c. kr. deželna nadsodnija je sè sklepom od 12. avgusta 1868, št. 13200 razsodbo okrožne sodnije spremenila ter po bilježniku S. predloženo izročitev sploh sprejela iz sledečih razlogov:

Posamezni zemljiščni delci spadajo k grajščini Dubrovice, ktera je v deželne knjige zapisana, toraj je prodaja posa-

meznih delov deželno - vknjižene grajščine, ki se je brez dovoljenja hipotekarnih upnikov in brez dopuščenja pristojne politične oblastnije storila po ces. pat. od 1. septembra 1798 pravno neveljavna. Nadalje se v smislu dvor. dekr. od 22. aprila 1803, št. 1139 pri posilni javni dražbi med sodnijo in draživcem sklene kupna pogodba, vsled ktere je sodnija kot prodalec dolžna, po dražbinih pogojih kupcu prodano reč izročiti, kakor hitro je svojo dolžnost gledé kupnine izpolnil. Na zadnje ima kupec le une bremena in dolžnosti na se vzeti, ktere so se mu po dražbinem razglasu naložile; torej mu sodnija izročitve kupljene reči zavoljo terjatev tretjih oseb, ki se na neveljavne dejanja opirajo, ne more odreči, zlasti ko še po dražbinih pogojih nimajo pravice do prodane reči, ampak ko se reč sama ima izročiti.

C. kr. najvišja sodnija je z razsodbo od 17. februarja 1869, št. 338 nadsodnijsko razsodbo potrdila gledé na to, da ima kupec, ki je dražbine pogoje izpolnil, pravico zahtevati izročitev kupljene grajščine, sodnija pa dolžnost mu jo brez dolgov dati; gledé na to, da se je po dražbi prodana grajščina kupcu po katastru in po topografičnih številkah, kakor je ravno kot dominikalna grajščina vknjižena bila, izročila, v čem ravno poroštvo leži, da so se le resnični obstojni deli grajščine Dubrovice izročili; gledé na to, da prejšnji lastnik v smislu dvor. dekr. od 1. septembra 1798, št. 232 zb. prav. post. ni imel pravice posameznih skladnih delov grajščine brez dovoljenja hipotekarnih upnikov in brez dopuščenja politične oblastnije prodati in da se tudi, ker nobeden izmed pritožnikov ni kot lastnik kupljenih zemljiščnih kosov vknjižen, ne more trditi, da se izvršba na te kose ne razteguje; gledé na to, da so se posamezne prodaje med tekom izvršbe storile, da je torej pritožnikom moralo znano biti, da lastnik grajščine na bistvo nima oblasti in tudi vknjižene grajščine ne sme deliti; gledé na to, da bi se realni up celó razrušil, ako bi kupec po dražbini poti prodanega zemljišča dele, ktere je lastnik med tekom izvršbe

razprodal, še v posebni pravdi moral izterjati; gledé na to, da je po T. R-u (lastniku grajščine) storjena zastava 45 oralov 287 □ sežnjevska vsled dražbe veljavo izgubila, kar bi se celó v tem primerljeji zgoditi moralo, ko bi zastavno pravo vknjiženo bilo.

Tožbe zoper osobo, zavoljo zapravljivosti pod skrbstvo (curatel) postavljeno, se imajo praviloma pri skrbstveni oblastniji vlagati. (§§. 6, 12, 20, 83 in 86 pravilnika sodnje oblasti.)

Vekoslav G. je tožil kot postavni zastopnik svoje hčere Ane in njenega nezakonskega otroka Davorina pri dunajski deželni sodnji Baštjana K. na Dunaji v roke njegovega zavoljo zapravljivosti mu od c. kr. mestn. odr. okrajne sodnije znótranjega mesta postavljenega skrbnika na priznanje očestva in za preživljenje otroka. Zoper to tožbo je skrbnik nepristojnost sodnije ugovarjal, ker Baštjan K. na Dunaji ne stanuje in se tam tudi ne zdržuje, ampak je ob času, ko se je tožba vložila, na Laškem prebival.

Ta ugovor je prva stopinjo z razsodbo od 28. avgusta 1869, št. 45262 ob enem obotaje sodnje stroške obeh strank zavrgla iz sledečih razlogov:

Skrbnik toženčev zanikuje, da je toženec takrat, ko se je tožba vložila, na Dunaji prebival, in da zdaj na Dunaji prebiva, ampak temveč trdi, da je toženec takrat svoje redno stanovališče v Milanu imel, in da tudi zdaj redno tam stanuje. Na podlagi teh razmer in brž ko ne tudi z ozirom na §. 13. pravilnika sodnje oblasti se nepristojnost sodnije ugovarja. Res je sicer, da prašanja, pri kateri sodnji se ima zavoljo zapravljivosti pod skrbstvo postavljena osoba tožiti, niti sedaj veljavni, niti pravilnik sodnje oblasti od 18. julija 1850 določno ne razsodi. Nadalje se tudi ne more tajiti, da odločbe §§. 83. in 86. ces. pat. od 20. novembra 1852, št. 251 drž. zak., ker da je ta le pravila za ravnavo v

neprepirnih rečeh, za rešenje omenjenega prašanja neposredno nič ne pripomoreta. Ali toliko se iz teh postavnih odločeb vendar more posneti, da je postava v dobro razumljeno korist skrbljenca vse pravice do njega, nesodnijske, kot tudi strogo sodnijske, ki se s tožbo terjati morejo, pristojnosti une sodnije, kateri skrbstvo pripada, prihraniti hotela. Dalji dokaz za rešenje tega prašanja podaja §. 20. pravilnika sodn. obl.; kajti ta odločba, ker ne govori samo o maloletnih otrocih, ampak poprek o takih, ki stojijo pod očetovsko oblastjo, se ima tudi takrat v rabo jemati, ako se je dalji trpež očetovske oblasti pa §§. 172. in 173. ob. drž. zak. čez leta fizične polnoletnosti dovolil. Ker zapravljivost po §. 173. ob. drž. zak. kot opravičen vzrok podaljšanja očetovske oblasti velja in ker se brez vtemeljenega razloga ne more misliti, da je postavodavec pri osebah, katerim so se iz enakih vzrokov skrbniki postavili, z ozirom na sodnijsko pristojnost ravnanje po različnih načelih hotel, se tudi v tem primerljeji sodnijska pristojnost za toženca ex persona alterius odločiti mora. Ako se sedaj pomisli, da je le-ta deželna sodnija tožencu zavoljo zapravljivosti skrbnika postavila, ako se nadalje vzeme v obzir, da je pristojnost le-té deželne sodnije kot skrbstvene oblastnije z obzirom na našo prepirno reč in gledé, da ima mest. odredj. okrajna sodnija zborni sodnji nasproti le odredjen delokrog, po §. 6. in 12. pravilnika sodn. obl. vtemeljena, se toženčev ugovor nepristojnosti sodnije ne more za opravičen imeti. — Premišljeva je, da se ta razsodba opira edino le na razlaganje postavnih odločeb, ktere se tudi v drugem smislu vzemati morejo in da se toraj tožencu ne more nagajivo pravdanje očitati, so se sodnji stroški obotali.

Druga stopinja je z razsodbo 29. decembra 1869, št. 26374 spoznala ravno tako iz sledečih razlogov:

Nedvomljivo je in se razvidi tudi iz dekreta A., da je Baštjan K. takrat, ko se mu je zavoljo zapravljivosti postavil skrbnik, na Dunaji v notranjem mestu prebival in torej takrat po §. 13. praviln. sod. obl. deželni sodnji na Dunaji v vseh

prepirnih rečeh, ktere po §. 15. prav. sodn. obl. niso izrekoma mest. odredj. sodnijam odkazane, kot svojemu navadnemu sodišču bil podvržen. Taka prepirna reč je pričujoča; torej je sodnja oblastnost dunajske deželne sodnije celó takrat vtemeljena, ko bi skrbljenec tudi zares svoje navadno stanovališče bil spremenil in ne prebival več na Dunaji, ker se iz §. 20. prav. sodn. obl. sme izpeljevati pravilo, da enkrat vtemeljeno sodnistvo takih oseb, ktere nimajo lastnovoljnega oskrbovanja svojega premoženja, ostane, dokler le-té samolastnega oskrbovanja ne zadobé in da torej tudi spremenba zastran prebivališča, ktera se med tem zgodi, ničesar ne predrugači. Torej se je morala rabsodba prve sodnije potrditi, in pri-tožnik po §. 398. na platež prizivnih stroškov obsoditi.

C. kr. najviša sodnija izvanredne prošnje toženčeve za dosojó ni vslišala ter ga je z rabsodbo od 29. septembra 1870, št. 2517 obsodila na platež dosojnih stroškov iz sledečih razlogov: Baštjana K. je c. kr. dunajska deželna sodnija pod skrbstvo postavila in c. kr. mestn. odr. okrajna sodnija znotranjega dunajskega mesta je kot skrbstvena oblastnija nastopila in Baštjan K. je toraj po §. 83. pravilnika sodn. obl. v znotranjem dunajskem mestu navadno stanovališče imeti moral, kakor še ga tudi dekret od 23. januarja 1868, št. 761, s kterim se mu je dr. X. za skrbnika postavil, kot v znotranjem dunajskem mestu stanujočega omenja. Baštjan K. v smislu §§. 20. in 86. pravilnika sod. obl. svojega sodnistva spremeniti ne more, akoravno bi od takrat tudi svoje stanovališče spremenil; ker se je nadalje pričujoča tožba zoper skrbnika, ki kot taki stoji po §§. 200. in 282. ob. drž. zak. pod skrbstveno sodnijo, morala obrniti, je gledé na §§. 14. in 15. praviln. sodn. obl. pristojnost c. k. dunajske deželne sodnije namesto c. k. mestn. odr. okrajne sodnije za znotranjo dunajsko mesto vtemeljena in ne more se nepostavnost najti v tem, da se je ugovor skrbnika zavoljo nepristojnosti dunajske deželne sodnije v prvi in drugi stopinji zavrgel.

Vsled pomote zemljiščno - knjižnega urada opuščena vknjižba.

Po Ani M. 11. junija 1859 zaprošena in 15. tistega meseca dovoljena vknjižba izgovorjenega užitka se je vsled pomote zemljiščno-knjižnega urada opustila. Ko je leta 1865. do izvršbine dražbe dotičnega zemljišča prišlo, je prosila Ana M. pri sodnji za vpisanje svojega založnega prava. Okrajna sodnja v G. je z dekretom od 1. julija 1865, št. 1915 vknjižbo zemljiščno - knjižnemu uradu zaukazala in sicer koj pred tisti stavek, pred kterega bi se ob času dovoljenja vpisati morala in s predpravico pred upniki, ki so bili po omenjeni dovolitvi vknjiženi.

Zoper to so se pritožili upniki pri c. kr. deželni nad-sodnji na Dunaji, in ko jih je ta z dekretom od 5. septembra 1865., št. 15459 zavrnila, tudi pri c. kr. najviši sodnji, ktera pa je z odločbo od 12. decembra 1865, št. 9884 dekret prve in druge stopinje potrdila in sicer iz sledečih razlogov:

Predstvo pri zemljiščih vknjiženega založnega prava se ne ravna po dnevu dovoljenja ali zemljiščno-knjižnega vpisa, temuč po dnevu vloge in po vrsti dotične prošnje za vknjižbo.

To prošnjo pa je Ana M. že 11. junija 1859 vložila, 15. junija 1859 se ji je dovolila in izvršitev zemljiščno-knjižnemu uradu naložila; torej se predstvo le-té vknjižbe od 15. junija 1859 računati mora. Da je vsled pomote zemljiščno-knjižni urad to vknjižbo opustil, ne more Ani M. biti na škodo. O pravicah vdeleženih založnih upnikov se tudi nima soditi po pritožbini poti, ampak prepuščeno jim je, svojim pravicam primerno k veljavi pomagati, nazadnje pa tudi sme sodnja dano naročilo, ktero se je pozabilo, tako dati izvršiti, kakor bi se poprej moralo izpolniti in toraj se v pozneji izvršitvi nobena nepostavnost ne nahaja.

Večkratno dovoljenje izvršbine dražbe istega zemljišča. Ničnost dražbe zavoljo pomanjkljivega dostavljanja knjižnim upnikom, na katero ničnost se opira tak knjižni upnik, ki se mu je dražba prav naznanila.

Leta 1856. se je upniku Antonu P. dovolila izvršbina dražba dolžnikovega na 2734 gld. precenjenega zemljišča, vendar se je izvršitev sama vsled njegove prošnje ustavila. Nekoliko let pozneje je drug upnik Jožef B. za izvršbo na isto zemljišče prosil, katero je v tej obravnavi na 2500 gld. precenjeno bilo; dražba se mu je dovolila, ktera pa je brez vspeha ostala, in pozneje je tudi Jožef B. nadaljevanje izvršbe ustavil. Leta 1865. se je je ta iz nova lotil in vsled njegove prošnje se razpiše druga in tretja dražba, zadnja na 24. dan junija 1865 s pristavkom, da bo se takrat zemljišče tudi pod cenilno vrednostjo 2500 gld. prodalo. Nekaj mesecev pozneje se je tudi Anton P. izvršbine ravnave zopet poprijel in sodnija mu je dražbo v treh obrokih dovolila, od katerih se je drugi na 11. dan julija in tretji s pristavkom, da bo se zemljišče tudi pod cenilno vrednostjo 2734 gld. oddalo, na 16. dan avgusta 1865 razpisal. Jožefu B. dovoljena druga dražba in Antonu P. dovoljena prva ste ostali brez vspeha; na tretji dražbi pa, ktera je bila vsled prošnje Jožefa B. razpisana, se je zemljišče največ ponudivšemu draživcu za 74 gld. izročilo. To je izvršbina sodnija z odpisom od 30. junija 1865 Antonu P. naznanila s tem pristavkom, da njemu dovoljene druge in tretje dražbe sedaj več ne bo.

Ko je čas za pritožbo zoper to odločbo že bil pretekkel, je vložil Anton P. pri izvršbini sodniji prošnjo za izrek ničnosti tretje na zahtevanje Jožefa B. izvršene dražbe, katero je podpiral s tem, da je pri dražbi službo komisarja opravljal pisar namesto sodnijskega uradnika ter da se več založnim upnikom razpisanje une dražbe ni bilo naznanilo.

To prošnjo je okrajna sodnija pri sv. Pavlu z dekretom od 30. junija 1865, št. 2405 in ravno tako tudi c. kr. deželna nadsodnija v Gradci z dekretom od 12. septembra 1865, št. 8723 zavrgla, c. kr. najviša sodnija na Dunaji pa uslišala ter prvi stopinji naložila, da naj drugo in tretjo po Antonu P. zahtevano dražbo z ustanovljenjem cenilne vrednosti 2734 gld. razpiše, ter vsem založnim upnikom naznani. Razlogi:

Z razpisanjem druge in tretje dražbe, ki se je na prošnjo Antona P. dovolila in kateri se nobeden vdeleženec ni upiral, se ni dalo združiti in toraj ni bilo dopustljivo, da se je zemljišče na tretji dražbi vsled prošnje Jožefa B. na 24. dan junija ustanovljeni za 2500 gld. izklicalo in pod to ceno prodalo. To bi se tem manje smelo zgoditi, ker se je s tem krutila upnikom pravica, še tudi na razpisanih dražbah 11. julija in 16. avgusta ponudbe delati ter zahtevati, da se zemljišče še le na zadnji dražbi 16. avgusta sme prodati pod oklicavno za Antona P. določeno ceno 2734 gld.; in ko bi med tem časom na primer on od svoje prošnje za dražbo bil odstopil, bi vendar sodniji nič druga ne bilo storiti, kakor za Jožefa B. iz nova tretjo dražbo s cenilno vrednostjo 2500 gld. razpisati ali pa tretjo vsled prošnje Antona P. na 16. dan avgusta že razpisano dražbo sedaj za Jožefa B. dati veljati in sicer z izklicavno ceno 2500 gld. — Sodnija ni imela pravice, svoj vsled prošnje Antona P. dani razpis izvršbine na 11. dan julija in 16. avgusta določene dražbe preklicati, kakor se je to po odloku od 30. junija zgodilo, kateri še se je vrh tega samo Antonu P. izročil in torej za druge založne upnike ni pravomočen. Razun tega pa se iz predloženih pisem ne more razvideti, da se je založnim upnikom C, D in E vročil odlok, s katerim se je razpisovala druga dražba na 24. dan junija (namreč kateri dan se je zemljišče prodalo). Da se dovoljena dražba ni vsem založnim upnikom naznanila, na to se tudi tak upnik sme opirati, pri katerem se je to storilo in ker mu je po okolnostih znabiti na tem ležeče,

da mnogo draživcev skupej pride in se poznejemu spodbijanju dražbe v okom pride, kar se ravno s tem doseže, ako se dražba vsem redno naznani. Ako pa je kak upnik ničnost dražbe utemeljujočo pomanjkljivost naznanil, se ne sme več čakati, da bi se tudi drugi upniki na to pomanjkljivost opirali in ničnost dražbe zahtevali, katerim se razpis dražbe ni naznanil in ki so prodajo zemljišča še morebiti le takrat izvedeli, ko so dobili poziv k napovedbi svojih terjatev pri razdelitvi skupila.

Na pravo dosmrtnega užitka zemljišnega dela, vknjiženo za ženo na primerljej preživljenja njenega moža, se ne more izvršbina vknjižba dovoliti.

Na temelji pravomočnega platežnega naloga je c. kr. deželna kot kupčijska sodnija na Dunaji z odlokom od 14. februarja 1870, št. 28887, izvršbino vknjiženje Venceslava H. proti zakonskima Francetu in Miroslavi G. iztoženih menjičnih izneskov 400 gld. in 417 gld. dovolila na užitek četrtega dela hiše št. 356 v nekem predmestji, vknjiženega za ženo Miroslavo G. za primerljej, ako svojega moža preživi.

Na pritožbo Miroslave G. zoper ta odlok je vendar c. kr. višja deželna sodnija na Dunaji sè sklepom od 6. aprila 1870, št. 6394 uvaževaje, da po zemljiščno-knjižnem izpisku o hiši št. 356 še sedaj Miroslava G. omenjenega užitka nima in tudi ni gotovo, če ga bode kdaj dobila, ampak ona ima le negotovo pričakovanje, tisti užitek morebiti v prihodnje zadobiti, kterega pa še sedaj nima iskati, založno pravo pa se na še ne obstoječo terjatvo veljavno ne more zadobiti, prvosodnijski odlok s tem premenila, da je zahtevanje Venceslava H. odbila.

Vsled dosojne pritožbe proti temu sklepu po Venceslavu H. vložene, v kateri se je povdarjalo, da se tudi pogojno pravo zarubiti more in da nobena postava ne nasprotuje takemu izvršbinemu pravu, je c. kr. najvišja sodnija z raz-

sodbo od 28. junija 1870, št. 7089 potrdila nadsodnijski odlok iz njenih razlogov in še uvaževaje, da vknjiženega, že sedaj obstoječega in veljavnega prava do užitka Miroslava G. še nima in da pričakovanje volila takega hišnega užitka, kterega postavljeni dedič po naročilu zapustnika lastni ženi za primerljaj preživljenja zapustiti ima in ki še le z nastopom tega pričakovanega negotovega dogodka do veljavnosti pride, ne more biti predmet občenja in dražbine prodaje v smislu §§. 447, 448 in 461 obč. drž. zak.

O razžalitvi na poštenji po §. 496 kaz. zak.

Z rarsodbo c. kr. mestno-odredjene okrajne sodnije v Črnovicah od 4. marca 1870, št. 1167 je bila Bara N. po §. 496 kaz. zak. prestopka zoper varnost poštenja za krivo spoznana in zavoljo tega na tridnevni zapor obsojena.

Omenjeni §. se glasi: „Kdor s kom na očitnem mestu grdo ravná ali kdor komu, če tudi ne vpričo njega, grde besede daje, ali na glas in za to, da bi ga slišali drugi, s hudim ravnanjem žuga, je kriv prestopka, če se v tem ne pokaže huje prepovedano kaznjivo dejanje, in naj se, ako razžaljeni zaprosi, kaznuje s prostim zaporom od treh dni do enega meseca“.

Protí tej zavoljo opuščene pritožbe pravomočni kazenski rarsodbi je Bara N. s prošnjo za pomilostenje vložila izredno pritožbo vsled najvišjega sklepa od 28. februarja 1860 in c. k. najvišja sodnija je to pritožbo vslušala in rarsodila, da Bara N. ni kriva omenjenega prestopka, ker se v tem, da je ona mislé, Franciška S. ji dolžnih 16 kr. za kupljeno smetano ni plačala, za tej po trgu tekla in ji rokovnico (Muff) zarubila, sicer postavno nepripuščena samolastnost, ne pa dogodek v §. 496 kaz. zak. vstanovljenega prestopka zoper varnost poštenja nahaja, temveč ker zatožena, kakor je iz vsega razvidno, tudi ni imela namena, tožnico na poštenji razžaliti.

(Najvišje-sodnijska rarsodba od 27. julija 1870, št. 8689.)

Kaznovanje voznikov spečih na zapreženih vozovih.

Kakor je znano, se mnogokrat pripeti, posebno po letu, da vozniki med potom na vozu spijo. Take prestopnike za javno varnost skrbeči organi primejo in v dunajskem policijskem okrožji c. k. policijskim okrajnim komisariatom za kaznovanje izročajo.

Omenjene policijske oblastnije take kaznjive dejanja sodijo navadno po §. 430 kaz. post. mislé, da voznik, ki med vožnjo na vozu spi, ne pazi na živino in se toraj po določbi omenjenega §. kaznovati mora.

To mnenje, kakor se vidi, v postavi ni vtemeljeno in še postavi celo nasprotuje; kajti voznik, ki je na vozu morebiti le zadremal, svoje dolžnosti do nadgleda živine sicer ni popolnoma storil, ali trditi se vendar ne more, da je živina brez nadgleda; tudi je namen postavodajnika gotovo le-tá bil, v §. 430 kaz. post. vozniku odhod od svojega na cesti pred kako krčmo stoječega voza zabraniti, in to vsaj s tem, da se zasačenja boji.

Po čl. IV. ces. patenta od 27. maja 1852 se samo tisto kakor prestopke kazenske postave obravnavati in kaznovati sme, kar je v njej izrekoma za prestopke zaznamovano.

Da spanje voznikov na vozu med potjo prestopke kazenske postave vtemeljuje, ni dvombe, ali paragrafu 430, ki izrekoma puščanje za voz vprežene živine brez nadgleda prepoveduje, se ne smejo siloma določbe prilagati, katerih po svojih jasnih besedah v sebi nima.

Da je spanje na vozu med potjo prestopke po §. 431 kaz. post., je jasno, ker neredni nadgled voznikov med potom, in to je celo pri dremljajočem, vtemeljuje telesno nevarnost, katero vsaki voznik po svojem opraviilu lahko spozna in razvidi; torej so pogoji §. 431 v zvezi §. 335 kaz. post. vtemeljeni, če tudi se škoda v resnici ni pripetila.

Po takem je toraj celó krivo, ako policijske oblastnije take prestopke preiskujejo in kaznujejo, ker po §§. 1. in 3.

postave od 22. oktobra 1862 (drž. zak. št. 72) za preiskavo in kaznovanje prestopkov §. 431 kaz. post. niso oné, ampak c. k. okrajne sodnije pristojne.

Razpis c. k. ministerstva za bogočastje in nauk od 28. aprila 1870, št. 3704, zastran pomoči nevojaških župnikov gledé na vojaške osebe.

Po došlem naznanilu c. k. državnega vojnega ministerstva od 19. aprila 1870, oddelka 9., št. 1173, se vsled nove uredbe vojaškega duhovništva, po kateri so se polkovni kaplani odstranili, ter se število vojaških duhovnikov precej znižalo, kaže potreba, da bi dušno pastirstvo gledé na osebe, pod oblastnost vojaškega duhovništva spadajoče, župniki civilnega stanu v obširniši meri opravljali, kakor dozdej.

Apostolski vojni vikarijat je spoznal za neogibno potrebno, da civilni župnijski duhovniki ne pomagajo samo, kakor dozdej, v posameznih primerljajih pri vojniškem dušnem pastirstvu, ampak da prevzamejo, posebno v postajah z večo posadko, kjer ni vojaškega duhovništva postavljenega, vojniško dušno pastirstvo popolnoma, ker se bode v take kraje vojaški duhovnik le takrat pošiljal, ako je to z ozirom na jezik neobhodno potrebno.

Kakor se samo po sebi razumeva, ne bo v takih okoliščinah zadostovalo, ako civilni župniki po dosedajnem načinu samo za vsaki primerljej opravljenih župniških obredov n. pr. krstov, porok, in pogrebov pri osebah, spadajočih pod vojaško oblastnost ali ki so v vojaški zavezi, pošiljajo predpisane posnetke iz matic, ampak treba je, da civilni župniki v postajah, kjer je večji vojaški oddelek, dopolnilno okrajno poveljništvo ali vojaška bolnišnica, posebne rojstne, krstne, poročne in mrtvaške matice osnuje in po obstoječih predpisih vodijo za osebe, pristojne pod vojno-duhovniško oblast.

Za tega del se je vojaškim postajnim poveljništvom naročilo, da se s civilnimi župniki posadkinih krajev primerno do-

govoré, naj jim potrebne matičine tiskanice ali bukve izročé, ter v zgoraj omenjenem primerljeji, kjer jezikovne razmere nujno potrebno storijo, vojaškega duhovnika za verske prednašanja in druge duhovniške opravila pošiljajo.

Apostolski vojni vikarijat bo dotične katolške civilne župnike za župne službene opravila pri osobah, pod vojno-duhovniško oblast spadajočih, kolikor bo treba, pooblastil in jim tudi druge pri oskrbovanji pastirstva in župniških opravil potrebne poročila dajal.

Akoravno je zadnjič po obstoječih predpisih civilno duhovništvo zavezano, vojno pastirstvo opravljati, kjer bi za spolnovanje s tem pastirstvom združenih dolžnosti vojaškega duhovnika ne bilo, se vendar c. k. državno vojno ministerstvo ne bo obotavljalo, za posebne zasluge pri vojnem pastirstvu pripoznavati primerne nagrade, katerih izmera se bode ravnala po izkazih potrjenih po dotičnih vojnih postajnih poveljništvih zastran posebnih dušno-pastirskih opravil.

Ukaz ministerstva notranjih zadev od 11. februarja, št. 1801 namestniku moravskemu zastran okoljščine, da vojaška dolžnost ne zadržuje dovoljenja polnoletnosti za pahišno kupčijo.

M-u S. iz St. in J-u V. iz H. dajem zavoljo obzira vrednih razmer odpuščenje nedoletnosti za pridobitev pahiševanjskega (krošnjarskega) lista, ker po naznanilu ministerstva za deželno branbo tudi z obzirom na odločbe zapopadene v §§. 42 in 46 vojne postave, nadalje v §§. 13, 14 in 108 poduka za izpeljavo vojne postave zoper podeljenje odpuščenja nedoletnosti za pahišno kupčijo ali krošnjarenje (Hausirhandel) vojaščini podvrženih ljudi ni nobenih ovir.

✓ **Ukaz ministerstva notranjih zadev od 18. maja 1870, št. 7545 zastran naznanil o odganjanji ogerskih ciganov.**

Z razpisom bivšega ministerstva za deželno branbo in javno varnost od 17. avgusta 1869, št. 2862/I. je bilo ukazano, da se vsako odgnanje ciganskih drhali v njihovo domovino naj temu ministerstvu naznani.

Zdi se mi primerno, to naredbo po njenem posebnem namenu tako omejiti, da se v prihodnje nima o vsakem odganjanji ogerskih ciganov semkaj poročati, ampak le gledé unih v razpisu imenovanega ministerstva od 18. julija 1869, št. 2334/I. navedenih primerljejev, v katerih so se proti predpisom potne pisma, kakor tudi dovoljenja za denarno nabiro podelile.

Samo ob sebi se razumeva, da ta naredba drugih predpisov, kateri zastran skitanja ciganov veljajo in se tudi še dejansko izpolnovati imajo, nikakor ne zadeva.

Razlastilna rzsodba mora pravo izmero zahtevanega zemljišča zapopadati in pridelki niso predmet razlastitve.

Več posestnikov iz dveh občin se je pritožilo zoper deželno-vladno razlastitev zemljišč za delanje solnograjsko-dobrosolne železnice na ministerstvo notranjih zadev, kar so na to upirali, da je mera razlastilnih zemljiščnih kosov v rzsodbah deželne vlade le „z blizo toliko“ (beiläufig) zaznamovana, in ker ni samo odstop zemljišč samih, temuč tudi pridelkov in drevja izrečen, kakor so v razlastilni prošnji podvzetniki železnice zahtevali.

Deželna vlada je v svojem poročilu o ministerialni pritožbi posestnikov iz teh občin trdila, da se zaznamovanje neobhodno potrebnega dela vsakega zemljiščnega kosa v popolnoma določenem številu štirjaških sežnjev precej ob izdanji razlastilne rzsodbe pred izpeljavo nasipov in železnice same

sploh ni shodno dozdevalo, ker je podvzetje odvisno od naprejne dejanske pridobitve zemljišč.

Ministerstvo notranjih zadev je premenilo z odločbo od 7. novembra 1870, št. 13890 razsodbo deželne vlade tako, da v tej le z blizo toliko ali na priliko ustanovljena izmera pod razlastitev vzetih zemljišč le veljati ima za največo izmero zemljišč, ktere imajo pritožniki železnici odstopiti, in da odstop še morebiti več potrebovane izmere naj bode predmet nove obravnave, „ker se samo prilična ustanovitev odstópnine za zemljiščno izmero ne sklada s pojmom razlastilne razsodbe, ktera mora izreči izmero potrebnega zemljišča in ki ima služiti železniškemu podvzetju za naslov pridobitve zemljiščne lasti“.

Tudi se je za neveljavno izrekla v razsodbah deželne vlade zapopadena odločba, da se je razlastitev razširila tudi na pridelke in drevje, ki so se nahajali na razlastenih zemljiščih, „ker odločba zastran odstopa pridelkov ni predmet razlastilne razsodbe“.

Pristavek. Pravnikom je znano več primerljejev, da se je pri železnicah gledé na razlastitev pridelkov in drevja drugače postopalo, torej imajo vdeleženi priložnost nanašaje se na ravno omenjeno ministerialno razsodbo, povračilo odvzetih pridelkov ali drevja še poznej zahtevati, ker je pravna pomota bila vzrok drugačnega ravnanja, torej se tukaj ne praša za odškodovanje, ki bi v treh letih zastaralo, ampak za povračilo preveč prejete vrednostne reči.

V prihodnje pa naj politične oblastnije pri razlastitvah na tanko postopajo, da zadeti posestniki zadobe popolnoma povračilo za odstopljene reči, kakor je naš list lani ta predmet na strani 33. in 49. razložil, ker se omenjena ministerialna razsodba popolnoma vjema s postavnimi predpisi. Sploh se tudi naznanja, da so številke višjih razsodeb v „Pravniku“ vselej resnične, torej se je pri vlogah zanesljivo na nje sklicevati mogoče.

Slovenska zbirka postav.

Že lani je bila v „Pravniku“ sprožena misel, kako živo nam je treba slovenske zbirke postav. V nemškem jeziku je vlada poleg državnega zakonika izdala še posebne natise nekterih obče rabljenih postav v mali obliki, kakor kazensko postavo in red kazenske pravde iz c. kr. državne tiskarnice, ki so se dobili za prilično nizko ceno. Zgodovina slovenskih prestav v 1. listu lani je pokazala, da še sedaj veljavni red državljanske pravde ali postopnik nikdar ni bil prestavljen, ker se že do 20 let nov postopnik pričakuje. Ta postava pa ima samo 437 ali prav za prav 409 §§. in obžalujemo, da se še ni v naš jezik prestavila, ker je vsak dan živo potrebna, tudi bi za podlago služila pri prestavljanji novega postopnika, ki se že toliko let pričakuje in kterege še menda več let ne bode. Ako pregledamo poprejšne tečaje državnega zakonika, nahajamo od leta 1850. do 1860. debele zvezke različnih postav, med tem ko so poznejše leta prav drobni; torej imajo naši izurjeni prestavljalci sedaj dovolj časa za postopnik državljanske pravde, ki še vedno čaka prestave. — Ako bi se na dalje v mali obliki ponatisnile prestave potrebnih postav in bi se vsakemu sodniku in političnemu uradniku na Slovenskem podaril po en iztis, zasebnim pravnikom, občinam in občinstvu sploh pa bi se za primerno ceno prodajali, bi do 3000 iztisov prišlo med ljudi, ki tako zbirko potrebujejo in stroški natisa bi blizo naplačani bili. Tako zbirko imamo pravico zahtevati, ker je potrebna za vpeljavo narodnega jezika v javno življenje, sicer naši vestni sodniki, uradniki, župani, odvetniki in bilježniki pridejo pri vsej dobri volji v zadrego, ker jim manjka podlage za delovanje. Dokler pa ostanejo razmere, kakoršne še so, ni pričakovati, da bi kateri zasebni podvzetnik hotel tako zbirko izdati, kakor tudi učnih bukev nihče ne izdaja, dokler ni šol, v katerih bi se rabile.

Slovenski narod koristne bukve prav rad prebira, kar nam živo priča družba sv. Mohora, kterege knjige se letos tiskajo v 20 tisuč iztisih, ker ne bode veliko manj družbenikov, katerih je lani bilo 16665 in marsikteri narod, ki se baha z omiko, bi pri našem narodu v tem obziru našel pognemanja vreden zgled. Razvidno je torej, da taka zbirka postav za buden narod ne bi zastonjskih stroškov vzročevala in tukaj prosimo javno, naj se to delo nemudoma prične.

Opomin zarad posestov, ki se imajo po izvršbi prodati.

Že dne 1. in 15. avgusta 1870 je »Pravnik« prinesel obširen so-stavek o prašanji: »Ali se pregreši proti kazenski postavi dolžnik, ki svojo zarad dolgov v izvršbo vzeto nepremakljivo lastnino na škodo upnikov ob vrednost spravi?« in dne 9. novembra 1870 prinesle so »Novice« v svaritev zanikernim in v poduk nevednim opomin odbora kmetijske družbe, kterega naj vsaki domoljub razširja in ki se glasi: »Po sklepu občnega zbora družbe kmetijske maja meseca je odbor položil prošnjo c. k. ministerstvu kmetijstva, naj se na prid kmetijstvu obrne do c. k. ministerstva pravice, da se odvrnejo strašne napake o tem, da gospodarji takih zadolženih posestev, ki se imajo na poti eksekucije prodati, prej ali pozneje včasih celó zadujo uro, predno se posestvo po dražbi prodá, vse kar le morejo, od hiše prodajo, gozd posekajo, sadni vrt oropajo, včasih še celó prst z njive odpeljejo, na kratko rečeno, vse pokončajo in poprodajo, kar le posestvu odtrgati morejo. Prav tako delajo, kakor roparji, in kakor da bi ne bilo §§. 393. do 397. v občni državljanski postavi, in kakor da ne bi bilo nobene kazenske postavel In tako se zgodi, da kupec, ki je tako posestvo kupil in ki misli, da dobí, kar stoji v popisu posestva, dobí le podrtijo in povsod le sled roparstva. Kako pa se godí tudi drugim, ki so takemu gospodarju kaj posodili, jasno je kot beli dan; tako posestvo, ki je bilo poprej še kaj vredno in so mu upniki na to posestvo še kaj posodili, nima zdaj skoro nobene vrednosti več.

Vsega tega pa je krivo to, da takemu zadolženemu gospodarju do dneva dražbe ces. gosposke puščajo pravico, da dela s svojim posestvom, kar koli hoče, čeravno je upnikom bila že pravica rubeža zagotovljena.

Po takem roparskem gospodarstvu zadolženih in zarubljenih posestev pa hudo trpi kredit, in škoda se godí vsem, ki imajo od takega gospodarja kaj terjati.

Da bi se odvrnile take nepostavne napake, ki se godijo včasih v obliči gosposk, obrnila se je, kakor je gori rečeno bilo, kmetijska družba do c. kr. ministerstva in prosila je pomoči.

Minister pravosodja je na to prošnjo, izročeno mu po ministerstvu kmetijstva, odgovoril 20. oktobra 1870 družbi kmetijski, da že tudi od druge strani so mu došle enake pritožbe, da na kant prišli posestniki razprodajajo in pokončavajo zarubljena posestva, ki se imajo po eksekuciji prodati; zato je dotičnim cesarskim gosposkam in vzlasti ces. državnim pravdníštvom ponovil ukaz, da sè vso ostrostjo pazijo na take gospodarje in jih izročijo kazenskim sodnijam v obravnavo.

Odbor družbe kmetijske naznanja ta ostri ukaz vsem deželanom, naj se varujejo, da jih ne zadene huda kazen po postavi; opominjamo pa ne samo posestnike takih posestev, ki jih je nesreča zadela, da pridejo na kant, naj nikar kaj takega ne storijo, kar se boče kaznovalo kot goljufija in tatvina; — opominjamo pa tudi vsakega, ki bi hotel od takega goljufnega gospodarja kaj kupiti, kar ni nič več njegovo, da tudi njega bo zadela ostra kazen, če kaj takega kupi, ker se odgovornega in sokrivega stori za vse, kar se proti postavi prodá od posestva, ki je zarubljeno in se ima po eksekuciji prodati.

»Pravnik« hrvatski mislijo, kakor se sliši, na noge zopet spraviti mladi pravoznanci. Tak list je že izhajal leta 1853. pod izvrstnim vredovanjem g. Mrazovića in v znanstvenem obziru bi bil velik napredek, ker v Zagrebu se predava celo pravoslovje in je narodni jezik v obče vveden v javno življenje pri vseh oblastnijah. Izhajal bode od novega leta naprej v vojnem Šisku pod vredovanjenjem učenega g. dr. Mankanca vsaki mesec na dveh polah in velja za celo leto po pošti 6 glđ. Dobro došel torej »Pravnik« hrvatski!

Naimenovanja. Naš rojak in nekdanji učitelj državljskega zakonika v slovenskem jeziku na vseučilišči v Gradci, poznej pa dosihmal kralj. profesor na pravniški akademiji v Sibirji na Erdeljskem, g. dr. Jožef Kranjc, je v ednako službo prestavljen na vseučilišče v Inspruku na Tirolskem in želimo, da se v enem letu prestavi na slovensko vseučilišče v Ljubljano. — Naša sodelavca g. Jakob Hren in g. Dragotin Tekavčič sta imenovana, prvi za c. kr. drž. pravnika v Novem mestu, drugi pa za oskrbnika posilne delalnice v Ljubljani, po tem g. Jožef Peršé za c. kr. drž. pravnika v Ljubljani, g. France Omahen za c. kr. okrajnega sodnika v Litiji in g. Vekoslav Jenčič za c. kr. sodn. pristava v Ribnici.

Za nove naročnike še imamo vse številke tega lista od lani. — 1. in 2. štev. se pošljete na ogled tudi nekterim nenaročnikom, 3. pride na svetlo redno 1. februarja in se bodo samo naročeni listi razposlali. — Kdor dobi 1. in 2. številko v pregled in se ne misli naročiti na list, je naprošen, naj ju nikar ne pošilja nazaj, ampak komu drugemu izročiti blagovoli, ker se je tokrat nekaj iztisov več preskrbelo. — Naročevanje na vse časnike je vedno najceneje s poštnimi nakaznicami (Postanweisungen), kar stoji do 10 fr. samo 5 kr.

Obseg: Novo leto. — O porabi. — Hudodelstvo težke telesne poškodbe. — Drazbinemu kupcu se imajo tudi tisti skladni deli zemljišča dati, ktere je dolžnik med izvršbino obravnavo tretjim prodal. — Tožbe zoper skrbjlence se imajo praviloma pri skrbstveni oblastnji vlagati. — Vsled pomote opuščena vknjižba. — Ničnost dražbe zemljišča. — Na pravo dosmrtnega užitka zemljiščnega dela, vknjiženo za ženo na primerljeje preživljenja njenega moža, se ne more izvršbina vknjižba dovoliti. — O razžalitvi na poštenji po §. 496 kaz. zak. — Kaznovanje voznikov, spečih na zapreženih vozovih. — Razpis zastran pomoči nevojaških župnikov glede na vojaške osebe. — Ukaz ministerstva notranjih zadev zastran okoljščine, da vojaška dolžnost ne zadržuje dovoljenja polnoletnosti za pohišno kupčijo. — Ukaz ministerstva notranjih zadev zastran naznanil o odganjanji ogerskih ciganov. — Razlastilna razsôdba mora pravo izmero zahtevanega zemljišča zapopadati in pridelki niso predmet razlastitve. — Slovenska zbirka postav. — Opomin zarad posestev, ki se imajo po izvršbi prodati. — Črtice.

Vredništvo »Pravnika« je na starem trgu hiš. štev. 168, kjer tudi vrednikova odvetniška pisarna v 1. nadstropji.

Natisnil J. Rud, Milic v Ljubljani.

